

דבר התשובה

שו"ת בע"פ משלחנו של כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א

להמאכל הנקרא 'סאשי', הם רובם ככולם מלאים תולעים. והשתא אם כל מי שאכלהו עד הנה צריכים כפרה או לא?

תשובה: האוכלים אין צריכים כפרה, כי הם סמכו על הרבנים המכשירים. אבל הרבנים המכשירים שעל ידם יצא מכשול לרבים צריכים להתעורר להתחזק במלאכת ה', ולעורר הציבור ולהודיע להם שמהיום והלאה גם המאכלים שיש עליהם השגחה, מ"מ צריכים לדקדק עליהם אם אכן נקיים מחשש תולעים.

קיה. שאלה: כמה צריכים לדקדק לראות האותיות בהספר תורה בשעה שגוביהין אותו אחר הקריאה, האם צריכים כל המתפללים של הביהמ"ד להתקבץ ולדחות עצמם סמוך להספר להסתכל בהאותיות, או סגי לראות ההגבה.

תשובה: העיקר לראות ההגבה ואז אומרים הפסוק וזאת התורה וכו', והעומדים בסמוך טוב להם להסתכל על האותיות בהספרי.

קיט. שאלה: נתגלה לאחרונה שהעלים הנקראים 'סי וויטס' שמשמשים

איסור ח"ו, ואמרת לפרש לשון המשנה (פסחים מ"ב) ואלו עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר המדי וכו', דהכונה לכלול מיני מאכלי עכו"ם הנקראים בשמם, שבפסח יערה עלינו רוח טהרה להעביר מעל השלחן שלחן מלכים, וכל נפש היפה בישראל צריך לגעול נפשו ממאכלים כאלו, ואם בעל נפש אתה ושמת סכין בלועך, ומן הראוי להודיע ענין זה למכירים ולמיוודעים שיש להתרחק מזה, ולא ירעו ולא ישחיתו בכל עם קדשי וכו' עכ"ל.

ד. הנה בעיקר הדבר אם מי שעשה ע"י הוראת חכם, אי הוי שוגג או אונס נחלקו בזה האחרונים, דבפ"ת (י"ד סימן קפ"ה סק"י) הביא משו"ת מאיר נתיבים (סימן צ"ד) דהעלה דכל דלא הו"ל לבדוק אחריו אונס הוא, אבל בשו"ת דברי חיים (ח"ב י"ד סימן ס"ח) סבירא ליה דכל דהיה יכול לברר אף דאינו בקל שוגג מיקרי, וכן סבירא להגרש"ק במי נדה (סימן קפ"ה) ובשי"ט (שם) החזיק דבריו בכמה תשובות, לבאר שיטתו דכל דהיה בידו לברר אף דאינו מחזיק הוי שוגג, ומ"מ כדעת המא"י נקט בשו"ת מהרש"ם (ח"א סימן ק"פ), וכדעת הפנים מאירות (ח"ב סימן מ"א, וח"ג סימן י"ט) הידוע, דבאכל ואח"כ נמצא טריפה מה דלא הו"ל לבדוק אחריו הוי אונס, והפרמ"ג בשו"ת מגידות (ח"א סימן ע"ד) נוטה ג"כ דכה"ג הוי שוגג, ועיין בשו"ת אבני צדק (י"ד סימן קנ"ח), והאריכו בזה כל אחד בראיותיהם, ובן גיסי הרה"ג רנ"ה פריעדמאן שליט"א האריך בזה (בקובץ עץ חיים...), בבירור השיטות, והביא שם מספר מרפא לנפש (ח"ד סימן מ"ה) שדן בנדרן כזה דכתב וז"ל, וכבר היה לי פתחון פה לפני כ"ק מן מסאטמאר (שליט"א) זצוק"ל, וכאשר הזכרתי לו דברי הדברי חיים והערוה"ב הנ"ל, וענה בקדשו שקשה לומר כן להלכה, ומרן הדברי חיים מסתמא לאותו מקום שכתב התשובה הוצרך לכתוב כן, כידוע דרכו בקדש עכ"ל, ואולי כונת מרן זי"ע דבאמת דבר זה תלוי הרבה במציאות הדברים לפי ראות עיני המורה, אם היה שייך לברר, ואם היה קצת ספק אצלו, ואם עשה מה שביכולתו לברר, ולפי זה השיב מרן הדברי חיים זי"ע, ובאמת דבשו"ת אבני צדק צדק (שם בסוף דבריו) העיר דבמקום אחר בדברי חיים (י"ד סימן כ"ח) יש סתירה לפסק הג"ל, ועכ"ל חלק בזה, ובספר ויואל משה (מאמר ב' סימן ס') נקט מרן אדמו"ר זי"ע בפשיטות כהפנים מאירות וכתב, ולפי זה היכא שיש רובא או ס"ס, אף אם נתברר אח"כ שהיה מהמיעוט שאסור לא עבר על הלאו, דכלאל דאונסא כמאן דלא עבד, ונמצא שלא עשה מאומה עכ"ל.

הנה המהרש"ם (שם) הוכיח שיטתו ממתניתן דפרה (פרק י"ב מ"ד), דהמזה מחלון של רבים, ונכנס למקדש ונמצאו המים פסולים פטור, וכתב הרמב"ם משום דלא היה צריך לברר, ומזה הוכיח דכל דלא היה צריך לברר דהוי אונס עיין שם, ולענין המעיין בלשון הרמב"ם בפיהמ"ש דכתב וז"ל, כי מן הידוע שלא יקרה לטהר הרבים אלא במים כשרים, וביד החזקה (פרק ט"ו הל"ח) כתב, וחזקת המים שמוזין מהן הרבים שהן כשרים, ומשמע טובא לשונן דהוי כמו בירור וראיה שכשרין הן, ושם במתני' דהמזה מחלון של יחיד דחייב מפני שהיה לו לבדוק, ואף דלמה לו לחוש לאיסור, רק דבזה דאין לו הוכחה שכשרין, בזה אמרין דהי"ל לו לבדוק, ועל כן חייב חטאת, ולפי זה אין ראיה משם לנידון הדברי חיים והמהרש"ם במצאה כתב, דשם לא היה לה הוכחה לטהרה, רק דאינה צריכה לחוש, משא"כ היכי דיש

א. בשו"ע סימן קל"ד (סעיף ב') כתב, מראה פני כתיבת ספר תורה לעם העומדים לימינו ולשמאלו, ומחזירו לפניו ולאחריו, שמצוה על כל אנשים ונשים לראות הכתב ולכרוע, ולומר וזאת התורה וכו'. ומקורו ממס' סופרים (פרק י"ד הלכה י"ד) ובמשנ"ב (סק"א) וטוב שיראה האותיות עד שיהיה יכול לקרותם, כי כתבו המקובלים שעל ידי זה נמשך אורר גדול על האדם. והיינו שכן כתב המג"א (סק"א) בשם האריז"ל, ומ"מ מבואר דעיקר הדין הוא רק לראות פני הכתב, ולומר אז וזאת התורה, אבל אין צריך כדי שיוכל לקרותה, וכן משמע טובא ממה שכתב המחבר, שמצוה על כל האנשים והנשים, ובודאי דאי אפשר שיוכלו הנשים לקרות, ויבואו הנשים על האנשים, והבן, ומ"מ צריך לראות פני הכתב ולא סגי לראות הספר תורה וכלשון המס' סופרים, [וידועים בזה דברי הרמב"ן (פרשת כי תבא קאפיטל כ"ז פסוק כ"ו) על הפסוק, ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם, דאמרו כחז"ל, זה החזן, וביאר וז"ל, ולי נראה על החזן שאינו מקים ספר תורה על הציבור, להראות פני כתיבתו לכל כמפורש במס' סופרים וכו' ע"כ. וצריך ביאור מה המצוה בזה, ומהו כל כך חומר הדברים, ונראה דהטעם הוא משום דכיון דעושין כבוד לתורה, מ"מ צריך לדעת שעיקר כבוד התורה הוא משום מה שנכתב בה, וכלשון הגמ' (ב"ב קי"ג) קיים זה מה שכתוב בזה, אבל ליתן כבוד לתורה ואינן נזהרין לכבד הכתוב בה, נחשב לכבוד חיצוני, כמו שהאריך בספר מחולת המחנים (סימן ה) על מה שאומרים שהמתחדשים יש להם מורא מקדש יותר מהיראים, שאין זה מורא מהשי"ת רק מהביהכנ"ס, והוא כמו המגשמים שנדרמה להם ספר תורה וביהכנ"ס כמו תמונה לעבודת אלקים והוי כעבור"ש עיין שם, ועל כן זהו בכלל אור אשר לא יקים את דברי התורה, היינו הדברי תורה מה שכתוב בה, ועל כן מצוה רבה הוא, וצריכין לזהר להראות ולראות דווקא הכתב ולכרוע, להראות שעיקר הכבוד הוא למה שכתוב בה].

ב. כמו שכתב בשער אפרים (שער י' דין י"א), ומי שעומד קרוב למקום זה, ויכול לקרב עצמו בשעת הגבהת ספ"ת ולהסתכל בכתב עד שיוכל לקרות האותיות היטב, טוב ונכון לעשות כן מי שמחזק למדקדק במעשיו, שלא יהיו מחזיקים אותו לגבר יחיד, מאחר שמוחזקין בו שכל מעשיו לשם שמים, ועיין בכה"ח (סימן קמ"ט אות ט) שהביא מהתורות חיים (שם סק"א) דהמנהג שאין מליץ רק מעט אבל לא עד לפני ארון קודש, ואולי הטעם שברור בתי כנסיות יבואו לדחות זה את זה, אם ילך עד ארון הקודש כל מי שיעבירו לפניו, ולכן רק המגביה והגולל יכולין ללוותו עד הארוה"ק ע"כ. ואצל האריז"ל מובא שניהם בחדא מתא, לנשק הספר וללוותו, ואח"כ נשאר שם והיה מסתכל בהאותיות, כדביא בכה"ח (סימן קל"ד אות ט) לשון השעה"כ עיין שם. וא"כ כמו שכתבו לענין ללוות דאי אפשר לכל אחד שיבאו לידי דחק, גם לענין כדי לראות הכתב לא לכל קאמר דאי אפשר בזה, וגם המג"א לא קאמר רק מי שיוכל ועומד בסמוך וכה"ג, וכמו שכתב השע"פ.

ג. ובעיקר מאכל זה ראוי להעתיק דברות קדש, מה שרגיל מרן שליט"א לעורר, ונעתיק הלשון משו"ת עמק התשובה (ח"ו סימן ש"ח) וז"ל, וכבר הזהרתי כמה פעמים בדברותי ברבים, שלא לשנות ממיני אופני מאכלים שהעכ"ם עושין, ונקראין בשם העכ"ם, אף שאין מפורש בו

[ובענין אכילת תולעים בלי יודעים, יש לצרף עוד דאינו צריך כפרה, ע"פ דברי השיבת ציון (סימן כ"ח) דכתב, דבאכיל דבר היתר הוי כמתעסק, דעוסק בהיתר ונודמן לו איסור, רק דבכל איסור הוי נהנה וכמתעסק בחבליים ועריות, משא"כ בדבר שטעמו פגום, אך השיב"צ אינו רוצה לסמוך על זה, דבראשונים מבואר דלא מיקרי תולעת טעמו פגום, ובשו"ת עמק התשובה (ח"א סימן נ"ה) נקט מרן שליט"א דבאופן דאינו צריך בדיקה, והוא שקצים ורמשים שנפשו של אדם קצה מהם לא שייך שכן נהנה, והוי כמתעסק ופטור, ובאמת כי בפרמ"ג (פתיחה כוללת חלק ג' אות ה) מסתפק לענין מרור דמר ומזיק, אם שייך שכן נהנה, לענין מצות צריכות כוונה, ומובר שטעמו פגום, אך השיב"צ אינו רוצה ברמ"ז (שם סעיף ה) משמע דנקט דשייך בהו שכן נהנה, ובפני יהושע (ר"ה כ"ח ע"א ד"ה תוס') פשיטא ליה דמרור שאני, ועיין בשו"ת תורת חסד (סימן מ"ט אות ג') דמצדד נמי כן, ואולי תלוי אכילת תולעים בזה ג"כ, כיון דמ"מ מרגיש טעם אכילתו, רק שרע עליו ומתגעל ממנו].

ה. היינו דאף דיש לומר דבעלי ההשגחה אין אחריותם על ענין התולעים שנתהוים, רק על עצם כשרות המאכל במה נעשה, מ"מ כיון דהקונים סומכים על חותמת הכשרות שכשר לאכילה כמו שהוא, אסור להם למכור דבר שאינו מוכשר לגמרי בחזקת כשר, וכמו שהבאנו בגליון (מספר ע"ר, דבר התשובה סימן קי"ד הערה ה' ו'), דכזה מבואר ברמ"א (סימן ס"ד סעיף כ"א), דמנהג כשר שהטבח המוכר בשר מנקרו מהחלב קודם שימכרו, כדי שלא ישלכו בו הקונים, ובדרכי"ת (שם ס"ק קי"ג) מביא משו"ת טטו"ד (קמא סין צ"ט), דהוא מעיקר הדין כיון שאסור למכור אם אינו מודיעים, וחישינן שמא ישכח להודיע עיי"ש, ומבואר בשו"ת אמרי יוסף (ח"ב סימן קט"ו), דמי שיש בגדים מכלאים בחנותו, יש לו לתלות כה"ג מודעה בחנותו, באופן שיוכר לכל, שיהיה לבדוק הבגדים מכלאים, ובזה ינצל המוכר, מהאיסור למכור בגדים אסורים, וכמו כן בני"ד צריכים לפרסם על הקופסא אצל ההשגחה באופן שיוכר, שיש עליהם חשש תולעים וצריך לבדוק אותן וכדומה.